

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá popisem vlastností tzv. verbálních epistémických parentezí. Parenteze typu *(ich) glaub(e)* nebo *(ich) mein(e)* v němčině a *myslím* v češtině povětšinou nefigurují ve výčtech prostředků vyjadřování epistémické modality. Zároveň se v současných slovnících a gramatikách netěší velkému zájmu, ačkoli vyjadřují jiný význam než sloveso, ze kterého vznikly.

Diplomová práce představuje korpusovou analýzu parenteze *(ich) glaub(e)* v mluvené němčině a *myslím* v mluvené češtině. Německá data byla získána z korpusu FOLK (Forschungs- und Lehrkorpus gesprochenes Deutsch), který je součástí korpusů IDS Mannheim. Analýza české konstrukce proběhla v korpusu mluvené češtiny ORAL v1 (Český národní korpus). Cílem práce bylo především popsat syntaktické chování obou parentezí, jejich sémantickou stránku a v některých případech i jejich prozodické vlastnosti. Teoretická část práce se zaměřuje na problematiku rozlišování diskurzních markerů od částic, toto rozlišení pak tvoří východisko pro provedenou analýzu. Zároveň se orientuje na rozlišování procesu gramatikalizace (tedy procesu, při kterém vznikají gramatické kategorie) a pragmatikalizace (tedy procesu, který je spojován se vznikem různých výrazů patřících do pragmatické roviny jazyka). Konstrukce byly sledovány především s ohledem na jejich pozici ve větě, na jejich syntaktickou začleněnost a na jejich případné fungování jako výplňkových slov či hezitačních výrazů. Analýza ukázala, že se u obou parentezí jedná z těchto hledisek o pokročilejší stupeň partikularizace. Obě konstrukce vykazují vlastnosti částic a/nebo diskurzních markerů. Tato skutečnost má důsledky pro jazykové zpracování verbálních epistémických parentezí, především co se jejich zachycení ve výkladových i vícejazyčných slovnících a zachycení v současných mluvnících týče.